

ھەرۋەستەيەك بەرامبەر بە گۈتتەكانى مەسعود بارزانى

شاخەوان شۆرش

2007.04.21

چاوپىكەۋتتەكەي مەسعود بارزانى لەگەل كەنالى ئەلەرهەببىيە و پاشان وتەكەي لە كۆنفرانسىك سەبارەت بە ديموكراسى لە ئىراقدا كە لە شارى ھەوليز بەسترا، بە سەيرىي رووپەخشى تەلەقزىۋن و پۇژنامە و سايتەكانى داگرت، پىداھەلگۈتتىكى سەير و زىادەپۇ كەوتە بەرچاۋ، لە بەرامبەرىدا پەخنەكان كە تەنھا لە ھەندى لە سايتەكاندا ھەبوون، زۆر كەمبوون. زۆرىنەي پىداھەلەدەران جەختيان لەسەر ۋەلامى بەرابەرى بارزانى بۇ توركيای داگىركەر دەكردەۋە و لەسەر ئەو خالە دەۋەستان.

دىارە مەبەستى ئەو وتارە ۋەستان لەسەر ئەۋە نىيە، چونكە ئەۋەي مەسعود بارزانى بەرامبەر بە توركيىا گوتى، شتىكى نائاسايى نەبوو و ۋەكو سەرۆكى ھەرىمى كوردستان، ئەۋە ئەركى سەرشانىيەتى، جگەلەۋەي ئەو زۆرجاران خۆي بىدەنگ دەكات و ھىچ ھەلۆيىستى نىيە، كە لاموايە ھەر ئەۋەشە وايكردوۋە توركيای راسيىست و داگىركەر ھىندەي تر كلكى باويىتە سەرىشتى و ھەرەشە لە گەلى كورد بكات. لە راستىدا پوون نىيە ئەۋەجاردەيان لەبەرچى بارزانى ويستى شتىك بلىت و ۋەلامى توركيىا بىداتەۋە. چونكە ئەگەر ئەو ۋەلامى توركيىا بەپىيويست زانىۋو، ئەۋە يەكەمجار نىيە توركيىا ھەرەشە دەكات. ديارە لىرەدا مەبستىشم ئەۋە نىيە ئەۋە ھەلبسەنگىنم كە ئايا ۋەلامەكەي ئەو بۇ توركيىا چەند گونجاۋ و رىاليىستانەبوو.

لاموايە ئەۋەي وايكردوۋە گۈتتىكى ئەۋە ھىندە گىنگى پەيدا بكات، ھۆكەي بەشىكى دەگەپتەۋە بۇ بىدەنگى بىتامى سەرانى كورد بە گشتى بەرامبەر بە ھەرەشە و دەستىۋەردانەكانى داگىركەران، كە مەسعود بارزانى ۋەكو جەلال تالەبانى بەشىۋەيەكى سەرەكى پىخۆشكەر و ھۆكارى بوونى ئەو دياردەيەن. لە لايەكىتر ھەلۆيىستى دژەكوردى جەلال تالەبانى و تىخزانى ئەو بۇ ناۋ بازنەي عارەبى و بەرگىركردى ئەو لەبەرژەۋەندىيەكانى نەتەۋەي عارەب و تورك زۆر لە خەلكى بىزار و توورە كىردوۋە. ئەۋانە وايانكردوۋە كەۋا ھەلۆيىستىكى كوردىي ئىراقچىانە بەۋپەرى كوردستانى سەيربكرىت و دراماتىكىانە گەۋرە پىشان بىرپىت. ديارە ھەلۆيىستى نەرىنى تالەبانى و دەرىپىنى نىگەرانى خۆي سەبارەت بەم بابەتە بۇ رەجەب تەيب ئۆردۇگانى شۆقئىنى توركيىا، ديسان ئاماژە بۇ بوونى ئەو دياردەيە دەكات.

چاوپىكەۋتتى مەسعود بارزانى لەگەل كەنالى ئەلەرهەببىيە كە لە 7 ئەپرىلدا بلاۋكرايەۋە، جىگى سەرنجى زۆرە، من لىرەدا تەنھا ئاماژە بەۋە دەكەم كە نائاسايى بوون.

يەكەم: مەسعود بارزانى خۆي بە سەرۆكى كورد دەزانىت و جلى كوردى لەبەر بوو، بەلام بە زمانى عارەبى، بە زمانى داگىركەر دەدوا. ئەو داۋاي يەكسانى زمانى كوردى و عارەبى دەكات و لەدەستورى ئىراقدا، ئەۋە نووسراۋە، كەچى ئەو بۇ رۇژنامەۋانىكى عارەب بە زمانى كوردى نادويىت.

دووهم: مەسعود بارزانی کە لەگەڵ ئەو رۆژنامەوانە عەرەبە دانیشتبوو و زۆرسەیر بەروویدا و بەقسەکانیدا پێدەکەنی، وایپێدەکەنی سوورگەلگەرابوو. ئەو ئاسایی دەبوو ئەگەر مەسعود بارزانی ئاسایی ئەوھا بایە، بەلام ئەو دەرکەوتنە بەو شیوەیە ئاسایی نەبوو. مەسعود بارزانی نەک ھەر ئامادەنەبوو بەرووی رۆژنامەوانیکی کورد پێیکەن، بەلکو ئامادە نەبوو ھەر لەگەڵیشیان داوینیشی و پێگایان بدات پرسیاری لێیکەن. کە جارجارەش بە دەگمەن لەناو بەرپرسیانی پارتهکە یی حکومەتەکە دەردەکەوێت، ئەو پێناکەنی و زۆر ئاغایانە دەجولێتەو.

پاشان ئەو رۆژنامەوانە عەرەبە ببە لای حوسنی موبارەک بزانی ئەو دەوێت بەو ئازادییە پرسیار لە موبارەک بکات و بەروویدا وایپێکەن؟! بۆ مەسعود بارزانی لای ئەو رۆژنامەوانە عەرەبە وایە و بۆ ئەو رۆژنامەوانە وابوو، ئەو بۆ خوێنەر لێدەگەریم.

لە کۆنفرانسەکەدا مەسعود بارزانی بەجلی کوردیەو و وەکو سەرۆکی ھەریمی کوردستان دوا، دیسان بە زمانی ئەنفال بە زمانی عەرەبی. وایپێدەچێ زمانی کوردی زمانی خەلکی ئاسایی کوردستانە و ھی پیاو گەورەکان نییە!

لێرەدا بەگرنگی دەزانم جەخت لەسەر ھەندێ خال بکەمەو کە لەویدا گوێتی:

یەکەم: مەسعود بارزانی ئێراقی ھەلبژاردوو و ئامادەبوو سەرداری کوردستان بدات بەغدا، لەو چوارچۆیەدا ھەولێ مافی فیدرالی و خۆبەریوەبردن وەکو کورد ئێراقچیکەکانی دیکە دەدات. ئەو مافانە ئەو لەو چوارچۆیەدا و لە دەستورەکەدا (کە ھێشتا پێکەوتنی تەواوی لەسەری نەکراوە) بەدەستی ھێناوە، لە مەترسیدان و ھەرەشەمی کەمکردنەویان لێدەکرێت. ئەو ھەول دەدات پێ لەسەر ئەو پێکەوتنە داگیرێت. ئەو ھەش تەنھا کاریکی لەپێشی ئەو و ئەرکی سەرشانیەتی. ئەو لەو چوارچۆیەدا شانازی بە سەرداری ئێراق و ئالای ئێراق لە کوردستاندا دەکات، پاکانە دەکات و دەلی، "ئێمە لەگەڵ جیاوونەو نین و ھەولێ جیاوونەومان نەداو."

دووهم: مەسعود بارزانی گوێتی، "دیموکراتی مەسەلەییەکی مەبدەئییە بۆ ئێمە،" واز لە کوردستان بێنە کە چەندە لە سایە سەری ئەوان دیموکراسییە، ئەو ئیستاش پێیوایە ئێراق دەبێتە دیموکراسی و وەکو ولاتیکی پێشکەوتوو لە ئاستی بەرژەوێندی نەتەو و گەلانی ناو ولاتەکە دەبێت. ئەو و نزیکە ھەموو پارته رامیارێکانی کوردستان 60 سالە خەبات بۆ دیموکراسی بۆ ئێراق دەکەن، بەلام نەک ھەر سەرکەوتوو نەبوون، بەلکو لەبری دیموکراسی بۆ ئێراق، گەلی کورد گەلکوژکرا.

سێیەم: مەسعود بارزانی گوێتی، "گەلی کورد لە دوا جەنگی جیھانی یەکەم ئێراقی ھەلبژارد." دیارە ئەو چەواشەکردنی ئەو راستیە کە گەلی کورد ھەرگیز ئێراقی پەسند نەکردوو، بەلکو ناچاری ناو ئێراق کراوە و لە سەربەخۆییدا سەرشک نەکراوە. ناچارکردنی گەلی کورد بۆ ناو ستاتی تازەدروستکراوی ئێراق دوا پاشگەزبوونەو لە پێکەوتنەمی سیقەر ھات و پلانێکی ئیمپریالیستانە بوو بەسەر گەلی کورددا سەپێندرا. ئەو ریفەراندەمی ساختەیی ئەوسا بۆ ئەو مەبەستە کرا، لە لایەن زۆرینە دیاڕی گەلی کورد پەتکرایەو و تەنھا ھەندێ ئاغا و شیخی ھەلپەست و بەرژەوێندی پەرسە پشنگیریان کرد. بزوتنەوێ چەکداری شیخ مەحمود لە پێش و پاشی ئەو ریفەراندەمی بەلگە پەتکردنەوێ پراکشاوی لکاندنێ باشوری کوردستان بە ئێراقی عەرەبی. ئیستا کەسیک بەناوی سەرۆکی کوردستان بێت و ئەو بلیت، ئەو ئاسایی نییە و جیگی

پەخەنە تونۇدە، چۈنكى ئەو جىبەجىكىردى ئەوئەيە كە رېكەوتنامە لۆزان بانگاشەى بۇ دەكات، لە ھەمان كاتدا رەتكردنەوئەى بوونى پىلانى ئىمپىريالىستانە، ناپەزايى خەلكى كوردستان و خەبات بۇ سەربەخۆيى كوردستان لەو كاتەدايە، ھەرودھا مۆرى رەوايەتى ئىراقىبوونى كورد لەوساوە دەكات، بەمجۆرە مۆركى داگىركەرىي لە ستاتى ئىراق بەسەر باشورى كوردستان دەسەنئەتەو.

ئەوئەى ئەو لىرەدا دەيەوئ پىشتگىرى بۇ پەيدا بكات، واديارە دەيەوئ بلىت، ئەو ئىراقى ھەلنەبىژاردووە، بەلكو گەلى كورد لە كۆنەوئە ئەوئەى پەسند كردووە، بۆيە خەباتەكەى ئەوان خەباتى گەلىكى بىستات نىيە، بەلكو خەباتە بۇ دىموكراسى و رېژىمىكى رەوا.

چوارەم: مەسعود بارزانى ئاماژە بە ھەكىمى و وردىي ئامانجەكانى شۆرشى ئەيلول و سەركردايەتى ئەوساى شۆرش (مەلا مستەفا بارزانى) دەكات كە دىموكراسى بۇ ئىراق و ئۆتۆنۆمى بۇ كوردستان بوو. ئاشكرايە سەركردايەتى شۆرشى ئەيلول نەيتوانى بە ئامانجەكانى بگات و سەركەوتوو نەبوو، واتە نەيتوانى دىموكراسى بۇ ئىراق و ئۆتۆنۆمى بۇ كوردستان بەدەست بەينئەت. ھەرودھا خۆى لەبەر رېكەوتنامەى ناپەوئەى جەزايىر نەگرت، پەرتەى بە شۆرشەكە كرد و چارەنوسى گەلى دايە دەست دوژمن.

بەرنامە و ئامانجەكانى پارتى و شۆرشى ئەيلول (كە زۆربەى گەل - منىش لەگەلىاندا - ى تىدابوو) رەوتى ئەتۆنۆمىخووزى و دياردەى خۆگونجاندى لەگەل داگىركەردا لە ناو خەلكدا بەھىژكرد و كرىيە كەلتورىكى راميارى بەھىژ، بەمجۆرە زيانى بە كەسايەتى مرقۆى كورد گەياند و واىكرد مرقۆى كورد ھەول بۇ دروستكردنى كەسايەتەكى وابەستە بە كەلتورى نەتەوئەى بالادەست بدات، ھەرودھا لە دروستكردنى كەسايەتەكى بەھىژى سەربەخۆ و خاوەن بىروا دوورىخاتەووە. بوونى لەسايەتى لاوازى سەركردە و مرقۆەكانى كوردستان يەكى لە بەرھەمە ديارەكانى رەوتى وابەستەيىن.

گومان لە گەورەيى و بەرفراوانى شۆرشى ئەيلولدا نىيە، بەلام بەر لە شۆرشى ئەيلول خەبات كراو، دواى شۆرشى ئەيلول خەبات كراو، بەر لە پارتى دىموكراتى كوردستان، پارتى راميارى دى ھەبوون، دواى ھەرەسى پارتى لە 75، پارتى دىكە دروست بوون، بۆيە بەرزكردنەوئەى دياردەيەك لەبەر ھەندى بەرژەوئەندى تايبەت و نكۆلى لە كۆمەلى دياردەى دىكە لارىەكى پاكشاوہ. ئەو مېژووەى گەلى كورد لەم بەشەدا نووسىتەوئەى باش يا خراپ شەرم لەكەس ناكات و ھەر ئەوئەيە كە ھەيە، باشترە وەكخۆى سەيرى رووداوہكان بكرىت كە ھەبووين.

پاشان ئەو دىموكراسىيە كە ھەموو پارتە ئىراقچىەكان خەباتيان بۇ كرد ھەرگىز نەھاتەدى، وەلامى ئەوان بە توندنەوئەى و بەعارەبكردن و گەلكوژى درايەوہ. ئىستا دواى كارەساتى گەلكوژى و پىداگرتن لەسەر دىموكراسى بۇ ئىراق كە لە بنچىنەدا كارى كورد نىيە، وەكو پىشوو بەدواى كلاوى بابردوو كەوتنە. ئافەرىن سەرانى كورد دواى تاوانى گەلكوژى ستاتى ئىراق بەرامبەر بە گەلى كورد، ئىستاش بىرواتان بە مانەوئە لە ئىراق و دىموكراسى بۇ ئىراق ھەيە. ئەوئەى ئەورۆ لە ئىراقدا روودەدات، گەواھى دروستىي ئەو رەوتەى ئەوان بە باشى دەدات!

پىنجەم: مەسعود بارزانى ناوہ ناوہ باس لە مافى چارەنوس دەكات، بەلام مەرج بۇ مافەكە دادەنئەت. ديارە رەوايەتى مافى چارەنوسى گەل و سەربەخۆيى كوردستان ھىندە گەورە و زەقە، واىكردووە مەسعود بارزانى و كوردە ئىراقچىەكانى دىكە گە رېگاي بەغدايان ھەلبىژارد تووشى دىلامايەكى كوشندە بكات. ئەوان دەزانن دىلى دەستى كەلتورى رابردووى ئەتۆنۆمىخووزىن و ناتوانن

ههروا ئاسان دەستبەردارى بن، ئەوان دەزانن كردار و رەوتى پابردوو و ئىستايان كۆتى خستۆتە مليان، دەزانن كوشتەى بەرزەفرين، دەزانن نوقمى گەندەلین، ئەوان دەزانن لاواز و پارچەن و لە ئاستى ئەو ئەركەدا نین، بەلام لە لایەكیتر ناتوانن نكۆلى لە داخوای راستەقینەى گەل و رەوايەتى سەربەخۆیى كوردستان بكەن. هەول دەدەن رەوايەتى بۆ ئىراقچىەتیهكەى خۆيان بدۆزنەوه و لەهەمان كاتدا ئاماژەش بە مافى چارەنوس لە بەرپۆشنایى هەندى مەرجدا بكەن.

ئەوان لە دەستورى ئىراقیدا نەیانوانى ئەوه بسەپینن، لە رەشنووسى دەستورى كوردستاندا مەرجى بۆ دانراوه. دەسەلاتدارانى كورد نەیانتوانیوو رىگایەكى گونجاو بۆ گەيشتن بە سەربەخۆیى پراكتىكىانە و لەچارچۆیەى كانونیدا پاكشاوانە لە چوارچۆیى سىستەمى فیدرالیدا مسۆگەر بكەن. ئەوهى لە لایەن ئەوان لەمبارەیهوه دەگوتریت لە چوارچۆیى دەربرینىكى جۆتیارانەدايه و پەنگ لە تورەى و ئارەزووهكان دەداتەوه. گۆتەكانى لەو شیوهیه زیاتر پەپولستانەن و بۆ وروژاندنى خەلك لە كات و ساتى تايبەتدا دەببندرين، كە لە بنچینەدا نە كۆنكریتیانە و لۆژىكىانە كاریان بۆ كراوه، نە لۆژىكىانە كاریان بۆ دەكریت.

شایانى گوتنە مافى چارەنوسى گەلى كوردستان پەيوەندى بە ديموكراسى ئىراق و سىستەمى فیدرالیهوه نییه، گەلى كورد هەمیشە ئەو مافەى هەبووه و بەستنهوهى ئەو مافە بە سەركەوتنى دەستورى ئىراقى یا ديموكراسى و فیدرالى هەلەیهكى گەورهیه.